

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

*Керівник секції: професор кафедри кримінального процесу, д. ю. н.,
професор Ю.П. Алєнін*

*Секретар секції: старший викладач кафедри кримінального процесу,
к. ю. н. В.А. Завтур*

КОВАЛЬЧУК СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики
Івано-Франківського юридичного інституту,
доктор юридичних наук, доцент*

НЕДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ, ОТРИМАНИХ У СПРАВАХ ПРО ВИЗНАННЯ НЕОБҐРУНТОВАНИМИ АКТИВІВ ТА ЇХ СТЯГНЕННЯ В ДОХІД ДЕРЖАВИ

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів» від 31.10.2019 р. № 263-ІХ внесені зміни до КПК України, якими його доповнено ст. 88-1 «Недопустимість доказів, отриманих у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави» [1]. Відповідно до вказаної статті, докази, отримані від відповідача у позовному провадженні у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, не можуть бути використані на підтвердження винуватості підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні кримінальних правопорушень [2].

Позовне провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення у дохід держави виступає закріпленим у цивільному процесуальному законодавстві видом галузево-матеріальної диференціації справ позовного провадження за рахунок інтеграції до нього норм процесуального характеру законодавства у сфері запобігання та протидії корупції [3, с. 139] та являє собою механізм конфіскації активів поза кримінальним провадженням [4, с. 17]. Позовне провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави здійснюється у порядку цивільного судочинства

з урахуванням особливостей, визначених нормами глави 12 розділу III ЦПК України. З огляду на вимоги статей 76, 83 і 291 ЦПК України, суд визнає необґрунтованими активи, якщо ним на підставі поданих сторонами та іншими учасниками справи доказів (письмових, речових та електронних доказів, висновків експертів, показань свідків) не встановлено, що активи або грошові кошти, необхідні для придбання активів, щодо яких поданий позов про визнання їх необґрунтованими, були набуті за рахунок законних доходів [5]. Таким чином, у вказаному позовному провадженні підлягають отриманню докази, достатні у своїй сукупності для встановлення законності доходів відповідача, використаних для набуття активів, щодо визнання яких необґрунтованими поданий позов.

За загальним правилом, докази, отримані у позовному провадженні у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, можуть використовуватися у кримінальному провадженні, у тому числі на підтвердження винуватості підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення. Виняток із цього правила становлять випадки отримання доказів у вказаному позовному провадженні від відповідача: подані ним докази не можуть бути використані на підтвердження винуватості підозрюваного, обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення.

Закріплена ст. 88 КПК Україна вимога недопустимості доказів, отриманих у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, виступає вагомим гарантією реалізації засад презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини і свободи від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї.

Список використаної літератури:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів: Закон України від 31.10.2019 р. № 263-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/263-20#n33>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Бобрик В.І. Провадження в справах про визнання необґрунтованими активів та їх витребування як вид галузево-матеріальної диференціації справ позовного провадження цивільного процесу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Юридичні науки. 2015. Вип. 1 (1). С. 139-142.
4. Гловюк І.В. Позовне провадження у справах про визнання необґрунтованими активів та їх витребування і «кримінальна спеціальна конфіскація»: питання кореляції. *Реформування цивільного процесуального права в умовах інтеграційних процесів в Україні*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції ім. Ю.С. Червоного (м. Одеса, 16 листопада 2018 року) / за заг. ред. Н.Ю. Голубевої. Одеса: Фенікс, 2018. С. 16-21.

5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

Ключові слова: докази, допустимість доказів, недопустимі докази, визнання необґрунтованими активів.

Ключевые слова: доказательства, допустимость доказательств, недопустимые доказательства, признание необоснованными активов.

Key words: evidences, admissibility of evidences, inadmissible evidences, recognition of assets as unfounded.

ГЛОВЮК ІРИНА ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри кримінального процесу, доктор юридичних наук, професор*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 290 КПК УКРАЇНИ У ДІЯЛЬНОСТІ СТОРОНИ ЗАХИСТУ: ПРАКТИКА ККС ВС

Одним із проблемних питань, які виникають на практиці у аспекті застосування частин 6 та 12 ст. 290 КПК України, є питання обсягу обов'язків щодо відкриття матеріалів стороною захисту, та порядку реалізації цього обов'язку.

У судовій практиці є випадки обмеження прав захисту, пов'язані із тим, що стороною захисту відмовляють у виклику та допиті свідків у суді через те, що про цих свідків сторона захисту не повідомила при виконанні вимог ст. 290 КПК України [1-6]. Наприклад, зазначається: «сторона захисту не надала стороні обвинувачення доступу до документу – опитувального листа ОСОБА_6 чи будь-яких інших відомостей проданого свідка. Ці обставини в свою чергу свідчать про порушення стороною захисту вимог, закріплених у ч. 6 ст. 290 КПК України, оскільки, маючи матеріали, які існували під час досудового розслідування, які в подальшому були надані до суду в якості доказів, сторона захисту не відкрила їх стороні обвинувачення. Таким чином, враховуючи вищевикладене, відповідно до ч. 12 ст. 290 КПК України показання свідка ОСОБА_6, надані в судовому засіданні 07.06.2018 року, не можуть бути допущені в якості доказів, а тому є недопустимими та суд не приймає їх до уваги» [7]. На рівні кримінально-процесуальної доктрини це питання вирішено давно і однозначно: така практика суддів не відповідає КПК України, оскільки, в порядку ст. 290 КПК України здійснюється відкриття доказів, що отримані сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування. Сторона захисту не має права проводити допит, відповідно до ч. 8 ст. 95 КПК України вона має право отримувати від учасників кримінального провадження та інших осіб за їх згодою пояснення, які не є джерелом доказів. Окрім того, ст. 290 КПК України не зобов'язує сторону захисту повідомляти прокурора про осіб, які